

Quickscan Flora- en faunawet plan Saedkampe Kollumer- zwaag

Quickscan Flora- en faunawet plan Saedkampe Kollumerzwaag

Status

Definitief

Datum

4 april 2016

Handtekening

Mariska Salomons

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Wettelijk kader: Flora- en faunawet	5
1.3 Onderzoeksmethode	6
1.4 Ligging en beschrijving plangebied	6
1.5 Beschrijving plan	7
2 Resultaten en effecten	8
2.1 Matig- en zwaar beschermde soorten	8
2.2 Licht beschermde soorten	10
3 Conclusie	13
3.1 Conclusie beschermde soorten	13
3.2 Benodigde vervolgstappen	13
4 Literatuur en bronnen	15
B 1 Bijlage: Flora- en faunawet	17
Flora- en faunawet	18
Wetsartikelen	18
Beschermingscategorieën	18

Toetsingskader Flora- en faunawet 19

Rode lijsten 21

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Kollumerland is van plan om twee woningen te realiseren ten noorden van het perceel Triemsterloane 39 in Kollumerzwaag. Voor dit plan, genaamd Saedkampe, is een wijziging van het bestemmingsplan nodig, waarbij een toetsing aan de Flora- en faunawet een verplicht onderdeel is. In 2005 is op deze locatie al een flora en fauna onderzoek uitgevoerd. Vanwege de beperkte houdbaarheid van het onderzoek (circa 3-5 jaar) is ons gevraagd om dit onderzoek te actualiseren. Hiervoor is een quickscan uitgevoerd, welke in dit rapport is beschreven.

De centrale vraag van deze quickscan is of het plan negatieve effecten kan hebben op beschermde flora en fauna. Indien negatieve effecten niet zijn uit te sluiten en daardoor strijdigheden met de Flora- en faunawet kunnen ontstaan, dan wordt geadviseerd over de te nemen noodzakelijke vervolgstappen.

Deze quickscan geeft antwoord op de volgende deelvragen:

- Welke beschermde flora en fauna kunnen in het plangebied en omgeving voorkomen?
- Hebben de activiteiten negatieve effecten voor beschermde flora en fauna?
- Zo ja, welke maatregelen zijn nodig om deze negatieve effecten te voorkomen en is een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet nodig?

1.2 Wettelijk kader: Flora- en faunawet

Voor dit onderzoek is de Flora- en faunawet relevant. De Flora- en faunawet regelt de bescherming van de in het wild aanwezige flora en fauna. Door de in 2002 in werking getreden Flora- en faunawet, is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende (schadebeperkende) maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd dienen te worden op de aanwezige beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking indien, ondanks het treffen van mitigerende maatregelen, overtredingen van de verbodsbepalingen niet zijn te vermijden.

Een nadere toelichting op de Flora- en faunawet is te vinden in Bijlage I.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor het bepalen van de mogelijke effecten van het plan is noodzakelijk te weten welke beschermde soorten aanwezig zijn en kunnen zijn, in en in de omgeving van het plangebied. Hiervoor is een bronnenonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek bestaat uit het raadplegen van de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten flora en fauna. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 4).

Veldonderzoek

Op 29 maart 2016 is een veldonderzoek in het plangebied uitgevoerd door een ecooloog. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. De aanwezige bomen zijn gecontroleerd op holten en nesten. Daarnaast is op basis van terreinkenmerken, de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten flora en fauna beoordeeld.

1.4 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen aan de westzijde van de gemeente Kollumerland in de provincie Friesland. Het grenst aan de woonwijk, aan de noordzijde van Kollumerzwaag, ter hoogte van het perceel Triemsterloane 39 (zie figuur 1).

Figuur 1 De ligging van het plangebied (bron: Google Earth Pro).

Het terrein bestaat uit een met struiken en bomen omsloten grasveld dat gebruikt wordt door wandelaars en als hondenuitlaatplek. Aan de oostzijde van het terrein grenst de Triemsterloane. Aan de noordzijde is een ondiepe sloot, die geheel doorloopt richting westen. De sloot in het plangebied is ondiep (circa 30 cm) met flauwe aarden oevers en bevat helder water. In het slootdeel binnen het

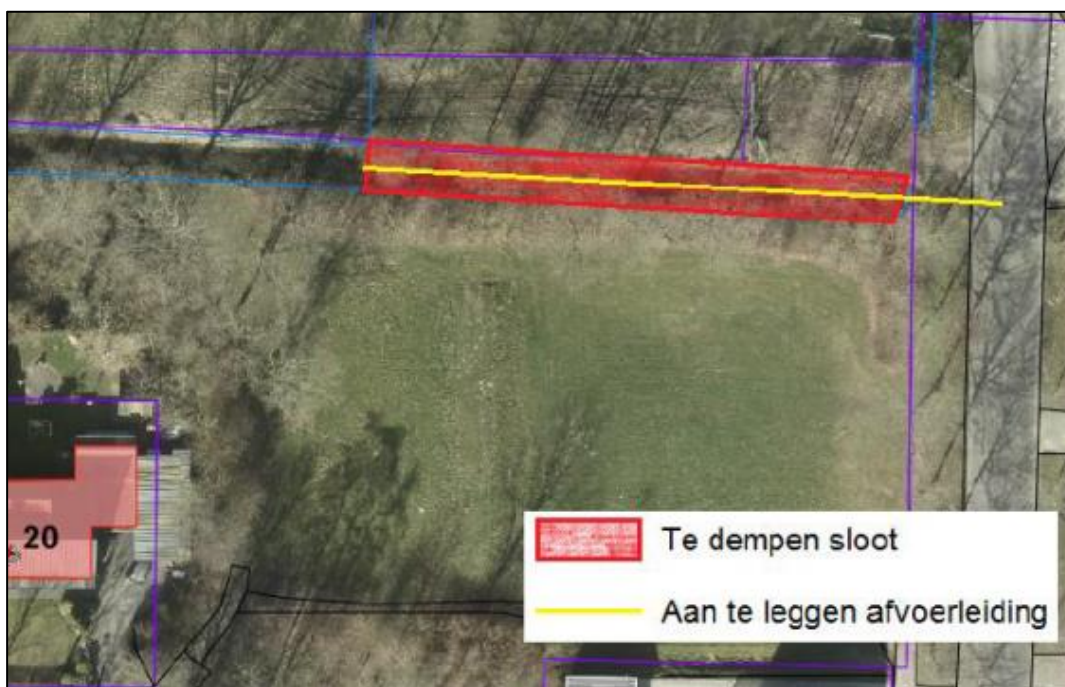
plangebied is veel bladinvall afkomstig van de houtwal. De noordzijde van het plangebied bestaat deels uit een grasland. De zuidzijde en westzijde grenzen aan particuliere woningen (zie figuur 2).

Figuur 2 Rechts: plangebied met houtwal. Links: de sloot in het plangebied.

1.5 Beschrijving plan

Het plan is om twee woningen te realiseren op het terrein. Het terrein wordt bouwrijp gemaakt. Hiervoor wordt circa 50 meter sloot gedempt en een deel van de houtsingel aan de zuidzijde van de sloot wordt verwijderd (figuur 3). Een aantal bomen aan de straatzijde worden gekapt.

Figuur 3 Ligging van de te dempen sloot.

2 | Resultaten en effecten

Paragraaf 2.1 beschrijft het voorkomen en de eventuele effecten op zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna. In paragraaf 2.2 wordt de aanwezigheid en effecten voor licht beschermde soorten flora en fauna beschreven.

2.1 Matig- en zwaar beschermde soorten

2.1.1 Flora

Voorkomen binnen plangebied

Het plangebied is geen geschikte groeilocatie voor matig- en zwaarbeschermde plantensoorten. Gunstige omstandigheden ontbreken voor beschermde planten, omdat het plangebied regelmatig wordt kort gemaaid en delen van het terrein verruigd zijn met gewone braam. Hierdoor is het plangebied te intensief beheerd, verruigd en voedselrijk voor planten zoals matige en zwaar beschermd soorten. Dergelijke planten eisen meer voedselarme en extensief beheerde omstandigheden. Omdat de sloten erg schaduwrijk zijn en veel bladaanwezig wordt de plantengroei geremd. Het is dus uitgesloten matig- en zwaar beschermde flora voorkomen in het plangebied.

Effecten en vervolg

Vanwege het ontbreken van geschikt habitat, zijn effecten uitgesloten en vervolgstappen voor beschermde soorten flora niet aan de orde.

2.1.2 Vogels

Voor een klein aantal vogelsoorten geldt dat zij hun nestplaatsen en/of hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze nesten vallen jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Overige broedvogels en hun nesten zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd.

Voorkomen binnen plangebied

Jaarrond beschermde nesten

De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten in het plangebied is uitgesloten. Dit blijkt uit de bevindingen van het veldbezoek. Er zijn namelijk geen jaarrond beschermde nesten in de bomen binnen het plangebied aangetroffen. De aanwezigheid is daarmee uitgesloten.

Overige beschermde nesten

De houtwal binnen het plangebied vormt een geschikte plek voor kleine zangvogels om tot broeden te komen. Er zijn tijdens het veldbezoek in de houtwal diverse zangvogels waargenomen, namelijk pimpelmees, koolmees, merel, goudvink, winterkoning, roodborst, ringmus en tijtjaf. Deze soorten vinden geschikte broedplekken in het plangebied en omgeving.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde nesten zijn niet aanwezig in het plangebied. De houtwal in het plangebied vormt een geschikte plek voor vogels om tot broeden te komen. Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen, kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten van broedvogels. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de broedvogels die zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Verstoring van broedvogels is niet toegestaan in de Flora- en faunawet.

De werkzaamheden dienen daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt voor de aangetroffen of verwachte soorten globaal van half maart tot half juli. Wanneer dit niet mogelijk is, is voorafgaand aan de werkzaamheden een nestcontrole nodig. Deze controle dient te worden uitgevoerd door een ecoloog.

2.1.3 Vleermuizen

Voorkomen binnen het plangebied

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig. In Nederland komen meerdere soorten vleermuizen voor. Ze verblijven afhankelijk van de soort in bomen of bebouwing. Bomen met voor vleermuizen geschikte holten of spleten ontbreken namelijk en gebouwen zijn niet in het plangebied aanwezig.

Belangrijke vliegroutes

Binnen het plangebied ontbreken essentiële vliegroutes van vleermuizen. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen om van hun verblijfplaats naar hun jachtgebied te vliegen, zoals bomenrijen en watergangen. De te kappen houtwal binnen het plangebied is geschikt als vliegroute voor vleermuizen. Echter de houtwal is geen onderdeel van een essentiële vliegroute. Er zijn namelijk meerdere mogelijkheden voor vleermuizen om zich via de bomenrijen langs de Singel naar de Triemsterloane te verplaatsen. De gevels van de aangrenzende woningen en groenelementen in de tuinen vormen hiervoor geschikte lijnvormig elementen.

Belangrijk foerageergebied

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Er is geen essentieel foerageergebied aanwezig, omdat in de directe omgeving voldoende soortgelijke groenelementen met luwe insectenrijke plekken aanwezig zijn. De vleermuizen zijn zodoende niet geheel afhankelijk van het plangebied als foerageergebied en kunnen eenvoudig uitwijken.

Effecten en vervolg

Vanwege het ontbreken van geschikt habitat voor verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied zijn effecten en vervolgstappen voor vleermuizen niet aan de orde.

2.1.4 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen binnen plangebied

Uit de beschikbare verspreidingsgegevens blijkt dat de waterspitsmuis in de omgeving van Kollumerzwaag voorkomt. De soort is afhankelijk van watergangen met rijke begroeiing van water- en oevervegetatie. De sloot binnen het plangebied voorziet geen geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis, omdat er sprake is van veel bladval en daarmee afwezigheid van watervegetatie. De oevers worden regelmatig gemaaid waardoor ook oevervegetatie ontbreekt. Het te dempen slootgedeelte is vanwege de schaduwrijkdom en bladval ongeschikt als habitat voor waterspitsmuis. Ook is door de afwezigheid van oever- en watervegetatie is weinig voedsel- en schuilgelegenheid voor de waterspitsmuis aanwezig. Voor overige matig en zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren ontbreekt geschikt habitat.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen voor matig en zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn vanwege het ontbreken van geschikt habitat niet aan de orde.

2.1.5 Reptielen en amfibieën

Voorkomen binnen plangebied

De sloot binnen het plangebied vormt voor matig en zwaar beschermde amfibieën geen geschikt biotoop. Het plangebied biedt ook geen geschikt habitat voor beschermde reptielen. Uit versprei-

dingsgegevens blijkt dat alleen de zwaar beschermde heikikker in de omgeving voorkomt, echter de te dempen slootgedeelte is vanwege schaduwrijkdom en bladinal ongeschikt als voortplantingsbiotoop. Overige beschermde amfibieën en aanwezigheid van reptielen is op basis van verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikt habitat uitgesloten.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen voor matig en zwaar beschermde reptielen en amfibieën zijn vanwege het ontbreken van geschikt habitat niet aan de orde.

2.1.6 Vissen

Voorkomen binnen plangebied

De sloot binnen het plangebied vormt voor beschermde vissoorten geen geschikt habitat. Uit verspreidingsgegevens blijkt dat de kleine modderkruiper en (in mindere mate) de bittervoorn in de omgeving voorkomt. De kleine modderkruiper heeft voorkeur voor sloten met rijke beplanting en een zandige of met dunne laag slib bedekte bodem. De bittervoorn komt voor in heldere plantenrijke sloten. Het te dempen slootdeel binnen het plangebied vanwege de schaduwrijkdom en de grote mate van bladinal ongeschikt als leefgebied. Overige beschermde vissoorten in het plangebied zijn op grond van verspreidingsgegevens uitgesloten.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen voor matig en zwaar beschermde vissen zijn, vanwege het ontbreken van geschikt habitat, niet aan de orde.

2.1.7 Ongewervelden

Voorkomen binnen plangebied

Binnen het plangebied is het voorkomen van ongewervelden met een juridisch zwaarder beschermingsregime (libellen, dagvlinders en andere ongewervelden) op voorhand uit te sluiten. Voor deze soorten is geen geschikt leefgebied aanwezig. Geschikte water- en oevervegetatie zoals krabben-scheervegetaties voor beschermde libellen ontbreken. Voor beschermde vlinders geldt dat ze hun leefgebied voornamelijk in natuurgebieden hebben.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen voor matig- en zwaar beschermde ongewervelden zijn vanwege het ontbreken van geschikt habitat niet aan de orde.

2.2 Licht beschermde soorten

Voorkomen binnen plangebied

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, is ook een aantal licht beschermde soorten aanwezig. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1 Waargenomen en mogelijk aanwezige licht beschermde plant- en diersoorten

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Haas	Zicht
	Mol	Sporen
	Egel	
	Bosmuis	
	Gewone Bosspitsmuis	
	Huisspitsmuis	
	Veldmuis	
Amfibieën	Bastaardkikker	
	Groene kikker	
	Gewone pad	
	Kleine watersalamander	

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren leiden niet tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Voor schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet is geen compensatie nodig. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen.

Voorafgaand aan het bouwrijp maken van het terrein is het van belang de volgende maatregelen te treffen:

- enkele dagen voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie kort te maaien. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en op een andere locatie nieuw leefgebied te zoeken;
- slootgedeelte dempen richting open water zodat eventueel aanwezige fauna kan vluchten.

3 | Conclusie

De conclusies over de aanwezige beschermde soorten zijn in 3.1 weergegeven. Het advies is om negatieve effecten te voorkomen door de maatregelen onder 3.2 te treffen.

3.1 Conclusie beschermde soorten

Op basis van de resultaten van de quickscan concluderen we dat:

- Er in de houtwal geschikt broedbiotoop aanwezig is voor broedvogels;
- Er leefgebied aanwezig is voor een aantal licht beschermde soorten (grondgebonden zoogdieren en amfibieën);
- Er geen overige matig of zwaar beschermde flora en fauna aanwezig zijn in het plangebied.

3.2 Benodigde vervolgstappen

De centrale vraag is of het plan Saedkampe te Kollumerzwaag negatieve effecten kan hebben op beschermde soorten flora en fauna. De aanwezige beschermde soorten binnen het plangebied zijn broedvogels en licht beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Om te voldoen aan de Flora- en faunawet adviseren wij om de onderstaande stappen te nemen, hierdoor zijn effecten uitgesloten en een ontheffing op de Flora- en faunawet is niet nodig.

- Bouwrijp maken van het terrein:
 - Kap van struiken en bomen uitvoeren buiten het broedseizoen. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli;
 - Wanneer het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, dan is voorafgaand aan de kapwerkzaamheden een nestcontrole nodig. Deze controle dient te worden uitgevoerd door een ter zake kundige ecooloog. Als blijkt dat broedende vogels aanwezig zijn, dan dient gewacht te worden met de werkzaamheden tot de vogel is uitgebroed en de jongen vliegvlug zijn.
 - Het is aan te raden om enkele dagen voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie kort te maaien. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en op een andere locatie nieuw leefgebied te zoeken.
- Dempden van het slootgedeelte:
 - slootgedeelte dempen richting open water zodat eventueel aanwezige fauna kan vluchten, dit betekent dat van oost naar west wordt gewerkt.

4 | Literatuur en bronnen

- *Bos, E., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay en I. Wynhoff (De Vlinderstichting) (2006); De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.*
- *Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) (2009); De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.*
- *DR-loket (2009); Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.*
- *Kapteyn, K. (1995); Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.*
- *Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek (1994); Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij.*
- *Ministerie van LNV (2009); Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.*
- *Nederlandse vereniging voor Libellenstudie (2002); De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.*
- Websites: www.zoogdiervereniging.nl, www.ravon.nl, www.vogelbescherming.nl, www.sovon.nl, www.ndff.nl.

B 1 | Bijlage: Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de minister van LNV (thans EZ) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

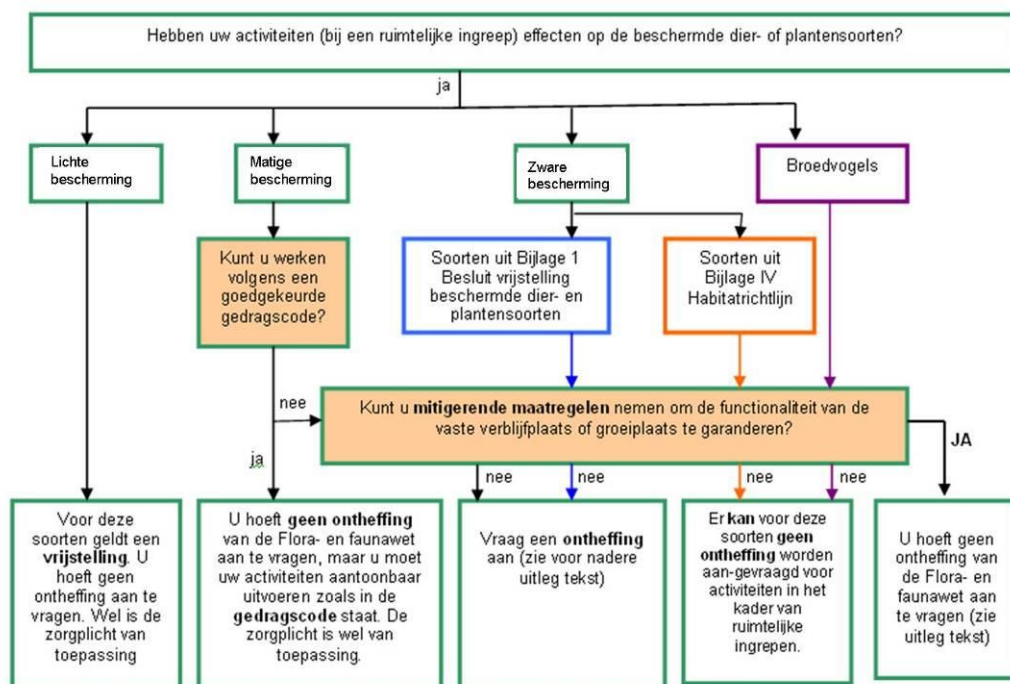
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij AMvB zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en faunawet het zwaarste beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitge-

haald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats en/of een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 van de Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen en/of hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het toenmalige Ministerie van LNV vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Indien aantasting of verstering van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Toetsingskader Flora- en faunawet

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Ministerie van LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: Ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de licht beschermde soorten waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het verplaatsen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als er geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Deze goedkeuring moet daarom nog worden aangevraagd in de vorm van een ontheffing.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of andere grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijstsoorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Colofon

Opdrachtgever

BuRO

Contactpersoon

dhr. W. Noom

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Weiersloop 9
Postbus 10034 | 9400 CA Assen
T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl
www.burobakker.nl

Projectleiding

Mariska Salomons

Rapportage

Wijnanda Hulsegge

Veldwerk

Wijnanda Hulsegge

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Gebruik en overname van gegevens alleen
toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

Buro Bakker (2016); Quickscan Flora- en faunawet plan
Saedkampe Kollumerzwaag. Rapport P16100, Assen.

Foto's: Wijnanda Hulsegge